

## بررسی شیوع اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت شناختی، ترجیح زمان مطالعه، و هدف از ورود به دانشگاه

1

تاریخ وصول: 92/1/24 تاریخ پذیرش: 92/3/12

### چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی شیوع رفتار اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان بود. همچنین در این پژوهش ارتباط بین رفتار اهمالکاری تحصیلی و متغیرهای جمعیت شناختی، ترجیح زمان مطالعه و هدف از ورود به دانشگاه مورد بررسی قرار گرفت. پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی مقطعی است. نمونه‌ی این پژوهش شامل 600 (281 مرد) است که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان انتخاب شدند. آزمودنی‌ها با استفاده از پرسشنامه‌ی اهمالکاری تحصیلی آیتکن مورد ارزیابی قرار گرفتند. های به دست آمده از طریق آزمون تی تحلیل واریانس ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندمتغیره و به کمک SPSS18 مورد تجزیه و تحلیل

آماری قرار گرفتند. یافته‌ها نشان می‌دهد که 14 % از کل دانشجویان نمونه مورد بررسی 12/8 % دانشجویان زن 14/1 % از دانشجویان مرد دارای اهمالکاری شدید 70/8 % از کل 68/8 % از مردان دارای سطوح متوسط اهمالکاری تحصیلی هستند. نتایج دیگر نشان می‌دهد دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه دارند اهمالکاری کمتری نشان دادند. رابطه بین اهمالکاری و متغیر سن معنی‌دار نبود اما بین اهمالکاری و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی معنی‌داری وجود داشت. همچنین کسانی که در صبح و در طول ترم تحصیلی مطالعه می‌کنند، و دانشجویانی که با هدف کسب علم و مهارت وارد دانشگاه شده اهمالکاری کمتری دارند. تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان داد که متغیرهای ترجیح زمان مطالعه علاقه به رشته تحصیلی پیشرفت تحصیلی و جنسیت 22/6 % از واریانس رفتار اهمالکاری تحصیلی را تبیین می‌کنند. رفتار اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان شیوع بالایی دارد. این مسأله بر جنبه‌های مختلف آموزشی سلامت و آینده شغلی دانشجویان تأثیر گذار است. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت تشخیص و درمان رفتار اهمالکاری تحصیلی اقداماتی صورت گیرد.

**واژگان کلیدی:** اهمالکاری تحصیلی پرسشنامه اهمالکاری آیتکن شیوع ترجیح زمان مطالعه، پیشرفت تحصیلی.

### مقدمه

اهمالکاری اگرچه بخشی از رفتار تمامی انسان‌ها است ولی يك صفت نا مطلوب و منفي تلقی می‌شود. این رفتار زمانی که شدت می‌یابد و بصورت عادت در

آید می‌تواند مساله ساز باشد. به گفته مون<sup>1</sup> ایلینگ<sup>2</sup> (2005) اهمالکاری جلوه‌های گوناگونی دارد اما متداولترین نوع آن اهمالکاری تحصیلی است. این نوع اهمالکاری نسبت به انواع دیگر بیشتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. علت این توجه از یکطرف پیامدهای منفی آن برای میلیون‌ها دانشجو و دانش‌آموز، و از طرف دیگر دسترسی آسانتر این گروه‌ها برای پژوهش و درمان<sup>3</sup> (1991) اهمالکاری تحصیلی را . اینگونه تعریف می‌کند: تمایل غیر منطقی در شروع یا اتمام یک تکلیف تحصیلی. روتبلوم<sup>4</sup> (1986)<sup>6</sup> در تعریف و تشخیص اهمالکاری تحصیلی دو ملاک را مطرح می‌کنند: الف) تمایل به کنارگذاشتن همیشگی یا تقریباً همیشگی تکالیف تحصیلی، و ب) تجربه همیشگی یا تقریباً همیشگی اضطراب ناشی از چنین رفتاری، آنان تاکید می‌کنند که اهمالکاری تحصیلی باید شامل تاخیر مکرر و اضطراب قابل ملاحظه باشد.

اهمالکاری تحصیلی بر میزان یادگیری و بر موفقیت فعلی و آتی فراگیران تاثیر منفی گذارد. تاخیر در شروع و اتمام تکالیف باعث خواهد شد تا یادگیری در فرصتهای مناسب از دست برود و فرد مطالعه و انجام تکالیف را به زمان نامناسب و همواره با محدودیت زمانی پی‌گیری کند که این مساله در فرایند یادگیری اختلال بوجود آورد و موجب کاهش دقت، افزایش استرس و ارتکاب اشتباهات فراوان در انجام تکالیف و فرایند یادگیری می‌گردد. اهمالکاری بدلیل ایجاد عدم

---

1. Moon  
2. Illingworth  
3. Ferrari  
4. Rothblum  
5. Solomon  
6. Murakami

روبرو کرده و ممکن است فرد به شیوه‌های غلط برای رفع فشار ناشی از حجم مطالب در روزهای پایانی روی آورد. این مساله در حالت شدید آن موجب عدم اتمام تحصیلات، ترك تحصیل و یا حتی عدم بهره‌گردد. بر طبق پژوهش‌ها شده اهمالکاری با عملکرد تحصیلی ضعیف، ناتوانی در گذراندن واحدهای درسی، افسردگی، اضطراب، عزت نفس پایین، کاهش انگیزه، تلاش کم برای موفقیت، و

1993 جوهنسون<sup>3</sup> 4 1995؛ میلگرام<sup>5</sup> و توبیاننا<sup>6</sup> توبیاننا<sup>6</sup> (1999). به گفته میلگرام و همکارانش (1998) اهمالکاری ممکن است موجب شود که فرد در رویارویی با محیط اطراف خود احساس درماندگی و

اهمالکاری بویژه در بلند مدت سلامت جسمانی و روانی فرد را تهدید می‌کند (تایس<sup>7</sup> و باویستر<sup>8</sup> 1997؛ استیل<sup>9</sup> 2007)

به همراه دارد (استیل، 2007) بنابراین با چه به تاثیر رفتار اهمالکاری بر جنبه‌های شخصیتی تحصیلی، و اجتماعی فرد اهمیت و ضرورت بررسی بیشتر این رفتار روشن می‌گردد. شیوع اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان با درجات (1984)

- 
1. Saddler
  2. Sacks
  3. Johnson
  4. Bloom
  5. Milgram
  6. Toubiana
  7. Tice
  8. Baumeister
  9. Steel

46% از دانشجویان را دچار اهمالکاری دانستند، (1987، به نقل از بالکیس<sup>1</sup> 2 (2009) 75% (2009) 75% از دانشجوین را اهمالکار، ویاکوب<sup>3</sup> (2000) 46/33% از دانشجویان مالزیایی را دچار اهمالکاری متوسط تا شدید معرفی کردند. فوچیا<sup>4</sup> (2001) در پژوهش خود اعلام نمود که 70 درصد دانشجویان از اهمالکاری تحصیلی شکایت دارند. همچنین دی<sup>5</sup>، منسیک<sup>6</sup> اوسولیوان<sup>7</sup> (2000) (2000) نیز 50% از دانشجویان را به صورت مساله ساز و مداوم اهمالکار تشخیص دادند. بالکیس و (2009) نیز در پژوهشی در ترکیه بر روی 580 نفر از دانشجویان دوره های تربیت معلم 23% آنان را دچار اهمالکاری شدید، و 27% دیگر را دچار اهمالکاری متوسط گزارش نمودند. میزان شیوع اهمالکاری در بین دانشجویان ایرانی نیز بالا به طوری که کرمی (1388) در پژوهش خود که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن با استفاده از پرسشنامه اهمالکاری تاکمن<sup>8</sup> بر روی 400 دانشجوی این دانشگاه انجام داد 61% از دانشجویان را دچار اهمالکاری بالا گزارش نموده است. همچنین تمدنی (1389) در بررسی شیوع اهمالکاری در دانشجویان دانشگاه های آزاد اسلامی و دولتی شهر تهران با استفاده از پرسشنامه تاکمن 8/84% دانشجویان را دچار اهمالکاری (69/9) 14/9 درصد شدید) اعلام کرده است.

1. Balkis
2. Duru
3. Yaakub
4. Fuchia
5. Day
6. Mensic
7. O'sullivan
8. Tuckman

ادبیات گذشته نشان می‌دهد بین اهمال و پیدشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه مذفی دارد (فرتیزش<sup>1</sup>، یونگ<sup>2</sup>، و هیکسون<sup>3</sup> 2003؛ تآیس و باومیستر، 1997؛ بسویک<sup>4</sup> 1988<sup>5</sup> و هیل<sup>7</sup> 1994<sup>6</sup> و جوهنسون، 1995؛ بالکیس بالکیس و دورو، 2009). همچنین تحقیقات متعددی ارتباط جنسیت و اهمال‌کاری تحصیلی را مورد توجه به گونه‌ای که برخی ازاین تحقیقات تفاوتی در این ارتباط مشاهده نکردند (هایکوک<sup>9</sup> 1984<sup>10</sup>؛ هس<sup>11</sup> 1998<sup>12</sup>؛ هایکوک<sup>13</sup> 2000<sup>14</sup>؛ واتسون<sup>15</sup> 2001). اما از سوی دیگر پژوهش‌های مختلف نشان داده‌اند که اهمال‌کاری تحصیلی در نزد مردان بیشتر از زنان وجود دارد (تمدنی 1389 پروهاسکا<sup>16</sup>، موریل<sup>17</sup>، آتیل<sup>18</sup> 2000<sup>19</sup>؛ بالکیس و دورو 2009). همچنین (2003)<sup>20</sup> و استیل (2007) در پژوهش‌های

- 
1. Fritzsche
  2. Young
  3. Hickson
  4. Beswick
  5. Mann
  6. Clark
  7. Hill
  8. Wolfe
  9. Haycock
  10. Macarthy
  11. Skay
  12. Hess
  13. Sherman
  14. Goodman
  15. Watson
  16. Prohask
  17. Morrill
  18. Atiles
  19. Perez
  20. Vaneerde

تحلیلی خود به این نتیجه رسیدند که مردان بیشتر از زنان اهمالکاری نشان می‌دهند.

ارتباط بین سن و اهمالکاری تحصیلی نیز به عنوان یک متغیر دیگر جمعیت شناختی مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به پژوهش‌های انجام شده بین اهمالکاری تحصیلی و سن آزمودنی‌ها ضریب همبستگی منفی معنی‌دار مشاهده شده است (استیل، 2007؛ بالکیس و دورو، 2009).

نتایج پژوهش‌های گذشته در زمینه اهمالکاری تحصیلی بیانگر این است که عادت مطالعه دروس در ساعات پایانی شب و در آخرین دقایق با اهمالکاری (1984)

و همکاران، 1995؛ هس، شرمین، وگودمن، 2000). مطالعه بالکیس و دورو (2009) دانشجویانی که ترجیح 24 شب به بعد مطالعه کنند،

اهمالکاری تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویانی که در دیگر ساعات روز مطالعه می‌کنند، همچنین مشخص شد دانشجویانی که شب قبل از خواندن، اهمالکاری تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویانی که روزها و هفته‌های قبل از امتحان مطالعه دهند (همان منبع).

در همین زمینه تحقیق یاکوب (2000) در دانشجویان مالزیایی نیز نشان داد دانشجویانی که نزدیک زمان امتحان مطالعه می‌کنند از اهمالکاری تحصیلی بیشتری برخوردارند.

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی شیوع اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان است. علاوه بر هدف فوق این پژوهش

اهداف ویژه دیگری نیز دارد که به بررسی اهداف بین اهمالکاری تحصیلی و ویژگی‌های جمعیت شناختی (جنسیت، علاقه به رشته تحصیلی)، پیشرفت تحصیلی، ترجیح زمان مطالعه (زمان مطالعه دروس و زمان مطالعه برای امتحانات)، و

هدف از ورود به دانشگاه می . بنابراین با توجه به اهداف فوق سوالات پژوهش تعیین میزان شیوع اهمالکاری تحصیلی دانشجویان :

- 1 آیا اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان مرد بیشتر از دانشجویان زن است؟
- 2 آیا با افزایش سن اهمالکاری تحصیلی کاهش می‌یابد؟
- 3 آیا دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه ندارند اهمالکاری تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویانی که علاقه به رشته تحصیلی خود دارند می‌دهند؟
- 4 آیا بین اهمالکاری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ارتباط منفی وجود دارد؟
- 5 آیا بین ترجیح ساعات مطالعه دروس در طول روز و میزان اهمالکاری تحصیلی در دانشجویان
- 6 آیا بین ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات و میزان اهمالکاری تحصیلی در دانشجویان تفاوت
- 7 آیا بین هدف از ورود به دانشگاه و میزان اهمالکاری تحصیلی تفاوت وجود دارد؟
- 8 آیا متغیرهای مورد بررسی در پژوهش حاضر در پیش بینی رفتار اهمالکاری تحصیلی سهم دارند؟

#### جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

این پژوهش از نوع پژوهش‌های توصیفی .  
جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان تشکیل می .  
این جامعه شامل بیش 12000 شود که در 45 رشته تحصیلی (فنی مهندسی، م انسانی، هنر، پرستاری و مامایی)



کارشناسی ارشد در سال تحصیلی 90 89 مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه این پژوهش 600 (281 مرد) تعیین شد، این تعداد آزمودنی نزدیک به دو میزانی است که در جدول کرجسی<sup>1</sup> به نمونه مورد نظر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه که واحد نمونه‌گیری در آن کلاس درس بود انتخاب گردیدند. آزمودنی‌های این پژوهش دارای میانگین 24/64 (زنان با میانگین سنی 23/66) میانگین سنی 25/5) (ترین آزمودنی 17 سال و بالاترین نیز 53 سال) . راستای انجام این پژوهش محقق در کلاس‌های درس که از طریق تصادفی انتخاب شده بودند حاضر می‌شد. توضیحات لازم در ارتباط با پژوهش و نحوه تکمیل پرسشنامه از آزمودنی‌ها خواسته می‌شد. دقت به سوالات مربوطه پاسخ ده پرسشنامه‌های تکمیل شده جمع‌آوری و مورد بررسی و گذاری قرار می‌گذاشت.

#### گيري پژوهش :

پرسشنامه مشخصات فردی و پرسشنامه اهمال‌کاری تحصیلی آیتکن<sup>1</sup> (API) بود. پرسشنامه مشخصات فردی توسط پژوهشگر طراحی شد تا متغیرهای لازم در زمینه ویژگی‌های جمعیت شناختی و متغیرهای مربوط به پیشرفت تحصیلی، ترجیح زمان مطالعه، و هدف از ورود به دانشگاه را مورد پرسش قرار دهد. ویژگی‌های جمعیت :

سن آزمودنی، جنسیت (زن/ مرد)، علاقه یا عدم علاقه به رشته تحصیلی. جهت متغیر پیشرفت تحصیلی معدل های گذشته دانشجویان و بر طبق گزارش خود دانشجویان ملاک قرار گرفت. ترجیح زمان مطالعه در دو مقوله شامل ترجیح ساعات مطالعه در طول

---

1. Aitken Procrastination Inventory

( ظهر، ) و ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات (شامل مطالعه در طول ترم، دو هفته قبل از امتحان، یک هفته قبل از امتحان، تقسیم شد. همچنین برای متغیر هدف از ورود به دانشگاه 6 هدف شامل 1 بیکاری و مشغولیت 2 اخذ مدرک، 3 خواست دیگران ( والدین)، 4 کسب علم و مهارت، 5 تغییر وضعیت اقتصادی، 6 تغییر وضعیت اجتماعی

**پرسشنامه اهمالکاری تحصیلی آیتکن API:** این پرسشنامه توسط آیتکن (1982) جهت تشخیص رفتار اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان تهیه گردید. پرسشنامه آیتکن دارای 19 گویه است که از مجموع 52 گویه استخراج شدند. فرد پاسخگو در این پرسشنامه به سوالاتی که بیشتر بیانگر اهمالکاری در امور تحصیلی است پاسخ می‌دهد. نحوه نمره گذاری پرسشنامه API به صورت لیکرت است و تمامی گویه‌ها یک مقیاس 5 گزینه‌ای دارند که یک طیف از گزینده به تناسب بین 1 و 5 گیرد. حداقل نمره در این پرسشنامه 19 و 95 است. هر چقدر نمره بیشتر باشد بیانگر اهمالکاری تحصیلی بیشتر است. آیتکن (1982) میانگین نمره API یک نمونه دانشجویی 46/4، و بالکیس و دورو (2009) میانگین نمره این پرسشنامه را در پژوهش خود 39/39 گزارش نمودند. در پژوهش توکلی (1389) بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان میانگین 48 (میانگین زنان=42/08، میانگین مردان=44/7) برای این پرسشنامه بدست آمد.

در سنجش روایی API -<sup>1</sup>، جوهنسون، و<sup>2</sup> (1989) بین نمرات API های دانشجویان در زمینه رفتار اهمالکارانه ضریب 0/72 دند. در پژوهش توکلی (1389) نیز بین نمرات پرسشنامه API های دانشجویان از رفتار اهمالکارانه ضریب همبستگی 0/67 .  
بررسی روایی سازه پرسشنامه API، فراری، جوهنسون، (1995) از طریق تحلیل عوامل در یک نمونه دانشجویی، 2 عامل با ارزش ویژه بالاتر 1 آمد. در پژوهشی در ترکیه این پرسشنامه را دارای یک عامل با واریانس مشترک 38/38% نمودند (بالکیس، 2006، به نقل از بالکیس و دورو، 2009). همچنین در پژوهش توکلی (1389) که جهت بررسی ویژگی‌های روان API انجام شد جهت روایی سازه این پرسشنامه از روش تحلیل عاملی اکتشافی و روش تحلیل مولفه‌های اصلی با چرخش واریماکس استفاده گردید، نتایج دو عامل با ارزش ویژه بیشتر از 1 این دو عامل 50/92% واریانس کل را تبیین نمودند، (تأخیر در انجام تکالیف) و (وقت )  
با پایایی این پرسشنامه، آیتکن (1982) ضریب آلفا 0/82 .  
همچنین در تحقیق بالکیس (2006، به نقل از بالکیس 2009) در ترکیه، ضریب آلفا 0/89 و پایایی باز آزمایی 0/87 را بدست آورد. همچنین در یک پژوهش در بین دانش‌آموزان دبیرستانی دختر با میانگین سنی 15/5 سال، ضریب آلفا 0/79 و پایایی باز آزمایی 0/71 (فراری، جوهنسون، 1995). در پژوهش توکلی (1389) نیز پایایی پرسشنامه در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

1. Mocown  
2. Petzel

واحد آبادان مورد محاسبه قرار گرفت که برای پایایی بازآزمایی 0/88) 0/87  
 (0/88)، ضریب آلفای 0/78) 0/74  
 (0/79)، و ضریب پایایی به روش تنضیف 0/65

پس از انتخاب نمونه و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، های پژوهش حاضر به کمک نرم افزار آماری 18 spss مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. در این پژوهش علاوه بر استفاده از آمار توصیفی t مستقل و آزمون تحلیل واریانس یک راهه و به دنبال آن از آزمون تعقیبی شفه برای بررسی های مورد بررسی، ضریب همبستگی برای بررسی ارتباط بین متغیرها، و آزمون تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام<sup>1</sup> جهت پیش بینی رفتار همالکاری از روی متغیرهای مورد بررسی بکار گرفته شد.

### یافته‌ها

نتایج تحلیل آماری نشان می‌دهد که آزمودنی‌های پژوهش حاضر با توجه به پرسشنامه اهمالکاری آیتکن، دارای میانگین اهمالکاری 44/57) معیار 9/33) باشند. در بررسی شیوع رفتار اهمالکاری تحصیلی 15/2% ها اهمالکاری خفیف) 17/4% (17/2% ) 70/8% (68/8% (68/7% ) 14% اهمالکاری شدید) 12/8% (14/1%

در بررسی ارتباط اهمالکاری تحصیلی و ویژگی‌های جمعیت شناختی نتایج نشان داد که مردها نسبت به ها اهمالکاری بیشتری نشان می‌دهند (1).

همچنین دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه داشتند اهمالکاری تحصیلی کمتری نسبت به دانشجویان بی‌علاقه نشان دادند (جدول 1).  
 زمینه ارتباط اهمالکاری تحصیلی و متغیر سن در دانشجویان، نتایج نشان می‌دهد که بین این دو متغیر یک رابطه منفی ( $r = 0/048$ ) این رابطه از لحاظ آماری معنی دار نبود.

1. میانگین، انحراف استاندارد، و آزمون t مستقل متغیرهای جنسیت و علاقه به رشته تحصیلی برای رفتار اهمالکاری تحصیلی

Sig	t	df	میانگین (انحراف معیار)	ها
	598		(8/5) 43/03	281
	3/849		(9/8) 45/9	319
	0/000			
	598		(9/2) 43/8	513
				علاقه به رشته
0/000		5/064	(8/79) 49/1	87
				علاقه

نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر یک رابطه منفی دار بین اهمالکاری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ( $p < 0/001$   $r = 0/255$ ) . همچنین در ارتباط با تفاوت بین ترجیح ساعات مطالعه در طول روز و میزان اهمالکاری تحصیلی، همانطور که جدول 2 دهد آزمون تحلیل واریانس بین چهار گروه دانشجویان در ترجیح ساعات مطالعه داری را نشان می‌دهد. در این رابطه آزمون تعقیبی شفه نشان می‌دهد که تفاوت معنی بین ساعات مطالعه در صبح با دو گروه عصر و شب ( $p < 0/001$ ) ، همچنین بین ساعات مطالعه در ظهر و ساعات مطالعه در شب نیز تفاوت معنی داری ( $p < 0/001$ ) .

2. میانگین انحراف استاندارد، و تحلیل واریانس یک راه متغیر ترجیح ساعات مطالعه در طول روز برای رفتار اهمالکاری تحصیلی

Sig	F	df	میانگین (انحراف معیار)	مطالعه
			(8/5) 41/90	
13/13	(3) 596	596	(8/5) 44/36	ظهر
0/000			(9/04) 45/44	
			(10/6) 48/48	

3. میانگین، انحراف استاندارد، و تحلیل واریانس یک راهه متغیر ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات و رفتار اهمالکاری تحصیلی

Sig	F	df	میانگین (انحراف معیار)	زمان مطالعه
			(7/37) 40/67	
	(3) 596	596	(8/76) 46/97	دو هفته قبل
0/000		39/86	(9/99) 49/66	یک هفته
			(9/93) 53/07	

در بررسی تفاوت در ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات و اهمالکاری تحصیلی، همانطور که جدول 3 دهد بین ترجیح زمان‌های مختلف در بین دانشجویان و میزان اهمالکاری آنان تفاوت معنی داری وجود دارد ( $p < 0/001$ ). آزمون تعقیبی نیز در ادامه بیانگر این است که ترجیح مطالعه در طول ترم تحصیلی برای امتحانات، با ترجیح مطالعه در های دیگر تفاوت معنی ( $p < 0/001$ ). علاوه بر این بین ترجیح مطالعه در دو هفته قبل از امتحانات نیز با سه گروه دیگر تفاوت مشاهده می ( $p < 0/001$ ). اما تنها بین ترجیح زمان مطالعه در یک هفته قبل از امتحانات با گروه مطالعه در شب امتحان تفاوت معنی

4. میانگین انحراف استاندارد، و تحلیل واریانس یک راهه متغیر اهداف ورود به دانشگاه و رفتار اهمالکاری تحصیلی

Sig	F	df	میانگین (انحراف معیار)	اهداف ورود به
			(9/29) 46/87	رفع بیکاری و مشغولیت
			(10/97) 50/49	
25/098		(5) 594	(7/54) 53/39	خواست دیگران
	0/000		(7/88) 40/27	مهارت
			(9/04) 46/25	تغییر وضعیت
			(9/64) 46/75	تغییر وضعیت

یکی دیگر از اهداف پژوهش حاضر بررسی تفاوت بین هدف از ورود به دانشگاه و میزان اهمالکاری تحصیلی در دانشجویان بود. نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس تفاوت دانشجویان در اهداف انتخابی برای ورود به دانشگاه و میزان اهمالکاری تحصیلی آنان را در سطح  $p < 0/001$  دار نشان می دهد (جدول 4). آزمون تعقیبی شفه در ادامه نشان داد که بین هدف کسب علم و مهارت با 5 گروه دیگر در سطح  $p < 0/001$  وجود دارد. همچنین بین گروه تغییر وضعیت اقتصادی و گروه خواست دیگران در سطح  $p < 0/05$  نیز

5. ایب و خلاصه آزمون تحلیل رگرسیون گام به گام درباره عوامل مؤثر بر رفتار اهمالکاری تحصیلی

P	t	Beta	SE	B	متغیرها
0/001	10/94	0/408	0/392	4/282	ترجیح مطالعه 1
0/001	9/75	0/371	0/398	3/886	ترجیح مطالعه 2

0/001	4/08	0/155	0/315	1/287	ترجیح مطالعه	
0/001	9/17	0/350	0/400	3/66	ترجیح مطالعه	3
0/001	3/97	0/149	0/313	1/241	ترجیح مطالعه	
0/001	3/49	0/129	0/983	3/426	علاقه به رشته	
0/001	8/05	0/316	0/411	3/39	ترجیح مطالعه	
0/001	3/48	0/131	0/313	1/091	ترجیح مطالعه	4
0/001	3/55	0/131	0/975	3/465	علاقه به رشته	
0/001	3/29	0/123	0/187	0/616	پیشرفت تحصیلی	
0/001	7/76	0/315	0/413	3/204	ترجیح مطالعه	
0/001	3/48	0/131	0/412	1/089	ترجیح مطالعه	5
0/001	3/73	0/137	0/975	3/635	علاقه به رشته	
0/004	2/90	0/112	0/189	0/548	پیشرفت تحصیلی	
0/032	2/15	0/080	0/696	1/499	جنسیت	
0/475	0/226	$R^2_{adj}=0/219$	34/635	0/001		
R =	$R^2 =$		F=	P=		

5 نتایج تحلیل داده‌ها را از طریق رگرسیون چند متغیره دهد. در این تحلیل از رگرسیون گام به گام کمک گرفته شده است. متغیرهای مختلف جمعیت‌شناختی، ترجیحات در مطالعه، هدف از ورود به دانشگاه، و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیرهای پیش بین و رفتار



اهمال کاری تحصیلی به عنوان متغیر ملاک وارد تحلیل شدند، نتایج حاصل بیانگر آن است که از میان متغیرهای پیش بین، ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات، ترجیح زمان مطالعه برای دروس علاقه به رشته تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و جدسیت وارد معادله شدند. ضریب تعیین ( $R^2$ )

0/226 بدست آمده است این یافته بدین معنی است که متغیرهای وارد شده به معادله توانسته اند 22/6% از واریانس تغییرات مربوطه به متغیر وابسته را تبیین نمایند.

### نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی میزان شیوع اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان بوده است. برای تعیین میزان شیوع اهمال کاری تحصیلی در این پژوهش از میانگین نمرات کل در API استفاده گردید و با توجه به آن بخشی از آزمودنی ها که يك انحراف معیار بالاتر از میانگین بودند به عنوان هایی که دارای سطوح بالای اهمال کاری، و

گروهی که يك انحراف معیار پایین بودند به عنوان سطوح اهمال کاری پایین در نظر گرفته شدند. همچنین گروهی که نمرات آنها بین يك انحراف معیار پایین تر از میانگین تا يك انحراف معیار بالاتر از میانگین قرار داشتند به عنوان سطوح اهمال کاری متوسط در نظر گرفته شدند. روش فوق برای تعیین میزان شیوع و سطوح رفتار اهمال کاری تحصیلی، مشابه شیوه ای است که در بسیاری از تحقیقات گذشته به کار گرفته شده بوده (1، 2، میلگریم، 2001، 3)

1. Beck  
2. Koons  
3. Brownlow

ریزینگر<sup>1</sup> 2000<sup>2</sup> 1995<sup>3</sup>

1984؛ بالکیس و دورو، 2009). با توجه به نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر 70/8% دانشجویان دچار اهمالکاری تحصیلی متوسط و 14% دچار اهمالکاری شدید بودند. نتایج بدست آمده در زمینه شیوع رفتار اهمالکاری تحصیلی در بین دانشجویان در پژوهش حاضر با نتایج دیگر پژوهش‌های انجام شده در ایران علیرغم استفاده از ابزار متفاوت هماهنگی کرمی (1388) 68% از دانشجویان را اهمالکار و تمدنی (1389) نیز 69/9 درصد از دانشجویان را دچار اهمالکاری متوسط و 14/9 دچار اهمالکاری شدید اعلام کردند. بسیاری از پژوهش‌ها در دیگر کشورها نیز میزان شیوع اهمالکاری تحصیلی در دانشجویان را فراگیر گزارش کرده‌اند (1984، 1987؛ به نقل از بالکیس و 2009 یاکوب، 2000 دی، منسینک، و اوسولیو، 2000 بالکیس و دورو، 2009). در بررسی متغیرهای جمعیت‌شناختی، رابطه بین اهمالکاری تحصیلی و جنسیت مورد بررسی قرار گرفت و نتایج بیانگر این است که دانشجویان مرد نسبت به دانشجویان زن اهمالکاری تحصیلی بیشتری نشان دهند (1)، این تفاوت در سطح  $p < 0/001$  دار بود. اکثر تحقیقات پیشین این یافته را تایید می‌کنند (تمدنی، 1389؛ پروهاسکا، موریل، آتیل، و پرز، 2000؛ بالکیس و دورو، 2009؛ 2003؛ استیل، 2007). به گفته بالکیس و دورو (2009) این تفاوت‌ها بیشتر به نقش‌های دو جنس گردد نه به خود جنسیت، امروزه نقش‌های سنتی

1. Reasinger

2. schouwenbarg

3. Lay

تغییر کرده است و دختران در زمینه‌های تحصیلی و اند که در گذشته آنها را برای دانستند، به همین منظور دختران تلاشی مضاعف دارند تا بتوانند به امتیازات لازم در تحصیل و کار دست یابند. برخی از پژوهشگران نیز به این نتیجه رسیدند که زنان نسبت به مردان خویشتن‌دارتر هستند (الس<sup>1</sup> و همکاران، 2006) بنابراین از آنها انتظار می‌رود اهمالکاری کمتری نسبت به مردان نشان دهند. البته برخی از پژوهش‌ها نیز بین دو جنس در اهمالکاری تحصیلی داری مشاهده نکردند )

1984؛ هایکوک، مک

1998؛ هس، شرمن و گودمن، 2000

(2001).

در پژوهش حاضر فرض شد دانشجویانی که به رشته تحصیلی خود علاقه ندارند اهمالکاری تحصیلی بیشتری نسبت به دانشجویانی که به رشته خود علاقه دهند. این فرضیه باتوجه به نتایج

آماري تایید شد (1) بیانگر معنی

تفاوت بین دو گروه است. علاقه به رشته تحصیلی ایجاد انگیزه درونی برای مطالعه و پیشرفت در رشته مورد نظر را ایجاد می‌کند و دانشجو تنها از روی اجبار و مکلف به انجام تکلیف نیست، بلکه با انگیزه به فعالیت‌های تحصیلی می‌پردازد. بنابراین تر و در نتیجه آمادگی

بیشتر برای روبرو شدن با امتحانات است.

یکی دیگر از متغیرهای مهم از لحاظ جمعیت شناختی سن است که در پژوهش حاضر فرض شد افزایش سن اهمالکاری تحصیلی کاهش می‌یابد. رغم اینکه همبستگی منفی ضعیفی بین دو متغیر مشاهده شد ( $r = 0/048$ ) اما این تفاوت از لحاظ

دار نبود. این یافته با نتایج دیگر پژوهش‌ها همسو نیست. تحقیقات گذشته نشان می‌دهند که با افزایش سن اهمال‌کاری تحصیلی کاهش می‌یابد (2003؛ استیل، 2007؛ بالکیس و دورو، 2009).

در پژوهش حاضر از آنجا که اکثر آزمودنی‌های سنین بالا شاغل و متأهل بودند و به علت مشغولیت زیاد و وقت اندک برای مطالعه و شرکت در کلاس‌ها، به احتمال زیاد مطالعات و تکالیف تحصیلی خود را به زهای پایانی ترم موکول می‌کنند.

در پژوهش حاضر معلوم شد که بین اهمال‌کاری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی ارتباط منفی ( $r = -0.255$ ) وجود دارد، این ضریب در سطح  $p < 0.001$  است.

پژوهش‌های گذشته نیز بیانگر این نکته است که با افزایش اهمال‌کاری تحصیلی، پیشرفت تحصیلی کاهش یابد (بسویک، روتبلوم، و مان، 1988؛ فرتیزش، یونگ، هیکسون، 2003؛ تاپیس و باومیستر، 1997؛ 1986). در همین رابطه مک‌کون، جوهنسون، و پتزل (1989) به این نتیجه رسیدند که محدودیتهای زندگی دوره دانشجویی، عدم درک صحیح زمان لازم برای انجام تکالیف، و شرکت در فعالیتهای غیر درسی با اهمال‌کاری تحصیلی ارتباط معنی‌داری دارد.

کلی تاخیر در مطالعه با نمرات پایین تحصیلی و عدم موفقیت در تحصیل ارتباط دارد (کلارک، هیل، 1994؛ ولف و جوهنسون، 1995؛ فراری و همکاران، 1995).

یکی دیگر از اهداف پژوهش حاضر بر بین ترجیح دانشجویان در ساعت مطالعه دروس در طول روز (صبح، ظهر، عصر، شب) و رفتار اهمال‌کاری تحصیلی بود. نتایج نشان داد که بین گروه‌های مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری (3) وجود ندارد.

ادامه آزمون تعقیبی نیز نشان داد دانشجویانی که در عصر و شب مطالعه می‌کنند اهمال‌کاری تحصیلی

بیشتری نسبت به گروهی که در صبح و ظهر مطالعه کنند، دارند. پژوهش بالکیس و دورو (2009) فراری و همکاران (1997) نیز بیانگر وجود اهمالکاری تحصیلی بیشتر نزد دانشجویانی است که در ساعات پایانی مطالعه می‌کنند. هس، شرمین و (2000) اظهار داشتند که 28% اهمالکاری تحصیلی را ترجیح ساعات دیر هنگام برای مطالعه و روان‌نژندی توجیه می‌نژندی نقش یک متغیر میانجی را دارد، هرچقدر ویژگی‌های نژندی نزد دانشجویان افزایش می‌یابد مطالعه آنان نیز در ساعات پایانی انجام می‌اهمالکاری تحصیلی آنان افزایش می‌یابد. بالکیس و (2009) ویژگی‌های شخصیتی، مدیریت ضعیف زمان، مهارت‌های ضعیف در ایجاد سازماندهی و خودآگاهی را در کسانی که در آخر شب مطالعه می‌

در بررسی تفاوت بین ترجیح دانشجویان در زمان مطالعه برای امتحانات و میزان اهمالکاری تحصیلی آنان، آزمون تحلیل واریانس تفاوت بین گروه‌ها را ( $p < 0/001$ ).

همین ارتباط آزمون تعقیبی نشان داد آزمودنی‌هایی که در طول ترم خوانند نسبت به بقیه اهمالکاری دهند. همچنین هایی که حتی دو هفته قبل از امتحانات مطالعه را شروع می‌کنند نسبت به کسانی که هفته پایانی یا شب امتحان مطالعه می‌کنند، اهمالکاری تحصیلی کمتری نشان می‌دهند. نتایج فوق همسو با نتایج پژوهش بالکیس و دورو (2009). به گفته فراری و همکاران (1995) دانشجویان اهمالکار در طول ترم تحصیلی مطالعه منظم ندارند و بیشتر در روزهای قبل از امتحان به مطالعه می‌یاکوب (2000) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که 50% از دانشجویان نزدیک امتحان مطالعه

کردند و از این تعداد حدود یک سوم دچار اهمال‌کاری تحصیلی بودند. آنچه که به نظر رسد این مساله است که دانشجویانی که بطور پیوسته مطالعات خود را با تاخیر طولانی و دهند دچار اهمال‌کاری تحصیلی هستند.

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش بررسی تفاوت بین اهداف دانشجویان از ورود به دانشگاه و میزان اهمال‌کاری آنها . متغیر هدف از ورود به دانشگاه به 6 هدف تقسیم گردید (4) ، آزمون تحلیل واریانس تفاوت بین میانگین‌های نمرات اهمال‌کاری در 6 ( $p < 0/001$ ) و آزمون تعقیبی نیز نشان داد دانشجویانی که هدف خود از ادامه تحصیل را کسب علم و مهارت انتخاب کردند اهمال‌کاری کمتری نسبت به سایر گروه‌ها نشان دادند ( $p < 0/001$ ) . همچنین گروهی که برای تغییر وضعیت اقتصادی وارد دانشگاه شدند اهمال‌کاری کمتری نسبت به گروهی که به خواست دیگران وارد دهند ( $p < 0/05$ ) .

ادامه تحصیل در دانشجویان می‌واند بر میزان مطالعه، تعادل ورزشی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان موثر باشد. علاقه به رشته تحصیلی و علاقه به کسب توانمندی‌های خوبی برای برنامه‌ریزی تر و رسیدگی بهتر به تکالیف درسی را فراهم کند. همچنین در صورتی که دلایل فرد برای ادامه تحصیل خواست و اصرار دیگران، و نیز صرفاً اخذ مدرک و یا رفع بیکاری باشد می‌کاهش تلاش و انگیزه برای مطالعه مستمر و عدم رسیدگی به موقع به تکالیف درسی باشد. با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره (5) که به منظور تعیین سهم هر یک از متغیرهای یاد شده در پیش‌بینی متغیر

وابسته ( رفتار اهمال کاری تحصیلی) انجام شد، مشخص گردید که از بین متغیرهای مختلف جمعیت شناختی ترجیحات زمان مطالعه پیشرفت تحصیلی و هدف از ورود به دانشگاه پنج متغیر شامل ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات ترجیح زمان مطالعه برای دروس علاقه به رشته تحصیلی پیشرفت تحصیلی و جنسیت در پیش بینی رفتار اهمال کاری تحصیلی نقش داشتند ( $F=34/645$   $R^2=0/226$   $P<0/001$ ). با توجه به نتایج، متغیرهای فوق 22/6% از واریانس رفتار اهمال کاری را تبیین می کنند. در تمامی پنج گام تحلیل واریانس ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات بالاترین قدرت پیش بینی کنندگی و جنسیت کمترین توان را از بین متغیرهای وارد شده برای پیش بینی کنندگی دارد. در پژوهش بالکس و دورو (2009) نیز تاثیر متغیرهای سن، جنسیت، و ترجیح زمان مطالعه برای امتحانات، بر رفتار اهمال کاری تحصیلی معنی ( $F=25/718$   $P<0/001$ )، این متغیرها در مجموع 23/7% از واریانس رفتار اهمال کاری تحصیلی را توجیه می .

بطور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان دهد که 84 درصد از دانشجویان دارای رفتار اهمال کاری تحصیلی هستند. اهمال کاری می جنبه های مختلف زندگی فردی و اجتماعی تاثیر گذار باشد، زمینه های آموزشی تحصیلی، اقتصادی، اجتماعی، و به طبع سلامت روانی و جسمانی تحت ثیر آن خواهد بود. در صورتی که جامعه ایران به دنبال رشد و پیشرفت در زمینه های مختلف است چنین وضعیتی از اهمال کاری در بین دانشجویان نگران کننده است. در آینده این دانشجویان در موقعیت های شغلی قرار می گیرند که احتمال بروز رفتار اهمال کاری در موقعیت های شغلی نیز افزایش یابد. چنین مشکلی در محیط های شغلی می

- ها به همراه داشته باشد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد:
- 1 با انجام پژوهش‌های بنیادی در ایجاد رفتار اهمالکاری تحصیلی شناسایی شوند.
  - 2 پژوهش‌های بیشتری در جمعیت‌های دانشجویی در
  - 3 اقداماتی در جهت تشخیص و شناسایی دانشجویان دچار اهمالکاری صورت گیرد.
  - 4 مداخلات درمانی لازم برای کاهش یا رفع اهمالکاری تحصیلی چنین دانشجویانی ارائه شود.
  - 5 ها و دانشگاه‌ها در زمینه انتخاب رشته‌های مورد علاقه دانشجویان برنامه‌ریزی داشته

### فارسی

- تمدنی مجتبی. (1389). اهمالکاری در دانشجویان. شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی 24 337 344.
- توکلی محمدعلی. (1389). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه اهمالکاری تحصیلی آیتکن. پژوهش چاپ دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان.
- کرمی. (1388). میزان شیوع اهمالکاری در دانشجویان و ارتباط آن با اضطراب و افسردگی. اندیشه و رفتار دوره چهارم 13 25 - 34.

### انگلیسی

- Aitken, M.E. (1982). A personality profile of the college student procrastinator (Doctoral dissertation, university of Pittsburgh, 1982). Dissertation Abstract International, 43, 722.
- Beck, B. L., Koons, S. R., & Milgrim, D. L. (2001). Correlates and consequences of behavioral procrastination: The effects of academic procrastination, self-consciousness, self-esteem, and self-handicapping. Journal of Social Behavior and Personality, 16 (1), 3 - 11.



- Balkis ,M.,& Duru , E. (2009). prevalence of Academic Procrastination Behavior Among preservice Teachers , and its Relationship With Demographics and individual preference. *Journal of Theory and practice in Education* , 5 (1) , 18 – 32.
- Beswick , G. , Rothblum , E. D. , & Mann , L. (1988). Psychological antecedents of student Procrastination. *Australian psychologist* , 23 , 207 – 217.
- Brownlow , S. , & Reasinger , R. D. (2000). Putting off until tomorrow what is better done today : Academic procrastination as a function of motivation toward college work. *Journal of social Behavior and Personality* , 15 (5) , 15 – 34.
- Clark , J. L. and Hill , O. W.(1994). Academic procrastination among African – American college students. *Psychological Reports* , 75 : 931 – 36.
- Day , V.,Mensic , D. ,& O’Sullivan , M.(2000). Patterns of academic procrastination. *Journal of college Reading and Learning* , 30 , 120 – 134.
- Else – Quest , N. M. , Hyde , J. S , Goldsmith , H. H. , & Van Hulle , C. A. (2006).Gender differences in temperament : A meta – analysis. *psychological Bulletin* , 132 , 33 – 72.
- Ferrari , J. R. (1991). Compulsive procrastination : some self – reported characteristics. *Psychological Reports* , 68 , 455 – 458.
- Ferrari , J. R. , Johnson , J. L. , & McCown , W. G. (1995). Procrastination and task avoidance : Theory , research , and treatment. New York : Plenum press.
- Fuchia ,L.A.(2001). Correlaties of academic procrastination and students grade. *Current Psychology* , 27 (2) , 135 – 144.
- Fritzsck , B. A. , Young , B. R. , & Hickson , K. C. (2003). Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. *Personality and Individual Differences* , 35 , 1549 – 1557.
- Haycock , L. A. , McCarthy , P. & Skay , C. L. (1998). Procrastination in college students : The role of self – efficacy and anxiety. *Journal of counseling and Development* , 76 , 317 – 324.
- Hess , B. , Sherman , M. F. , & Goodman , M.(2000). Eveningness predicts academic procrastination : the mediating role of neuroticim. *Journal of social Behavior and Personality* , 15 (5) , 61 – 74.
- Johnson , J. L. , & Bloom , A. M. (1995). an analysis of the contribution of the five factors of personality to variance in academic procrastination. *Personality and Individual Differences* , 18 , 127 – 133.
- Mc Cown , W. , Johnson , J. , & Petzel , T. (1989). Procrastination , a principal components analysis. *Personality and Individual Differences* , 10 , 197 – 202.
- Milgram , N. , Mey – Tal , G. , & Levinson , Y. (1998). Procrastination , generalized or specific , in College students and their parents. *Personality and Individual Differences* , 25 , 297 – 316.
- Milgram , N., & Toubiana , Y. (1999). Academic anxiety , academic procrastination , and parental involvement in students and their parents. *British Journal of Education psychology* , 69 , 345 – 361.

- Moon , S. M& Illingworth, A.J.(2005). Exploring the dynamic nature of procrastination : A latent growth curve analysis of academic procrastination. *Personality and Individual differences* , 38 , 297 – 309.
- Prohaska , V. , Morrill , P. , Atilas , I., & Perez , A.(2000). Academic procrastination by nontraditional students. *Journal of social Behavior and Personality* , 15 ,125 – 134.
- Rothblum , E. D. , Solomon , L. J. , & Murakami , J. (1986). Affective , Cognitive , and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology* 33 (3) , 387 – 394.
- Saddler , C. D., & Sacks , L. A.(1993). Multidimensional perfectionism and academic Procrastination: relationship with depression in university students. *Psychological reports* , 73 , 863 – 871.
- Schouwenburg , H. C. , & Lay , C. H. (1995). Trait procrastination and the Big – Five factors of personality. *Personality and Individual Differences* , 18 (4) , 481 – 490.
- Solomon , L. J., & Rothblum , E. D.(1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology* , 31, 503 – 509.
- Steel , P.(2007). The nature of procrastination: A meta – analytic and theoretical review of quintessential self – regulatory failure. *Psychological Bulletin*,133, (1), 65 – 94.
- Tice. D. M , & Baumeister , R. F. (1997). Longitudinal study of procrastination , performance , stress , and health : The costs and benefits of dawdling. *Psychological science* , 8 , 454 – 458.
- Vaneerode , W. (2003). A meta analytically derived nomological network of procrastination. *Personality and Individual Differences* , 35 , 1401 – 1418.
- Watson , D. C. (2001). Procrastination and the five – factor model : A facet level analysis. *Personality and Individual Differences* , 30 , 149 –158.
- Wolfe , R. N. and Johnson , S. D. (1995). Personality as a predictor of college performance. *Educational and Psychological measurement* , 55: 177 – 185.
- Yaakub , N. F. (2000). Procrastination among students in institutes of Higher learning: challenges for K – Economy. Retrieved August 15 , 2010 , from [http : // www. mahdzan.com](http://www.mahdzan.com)